

WOJEWODA WIELKOPOLSKI

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO
MAREK WOŹNIAK

Bezpieczne Życie Seniorów

Program prewencyjny
Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu

„Wszyscy żyjemy na tym świecie, po którym ręka w rękę kroczą: dobro i zło, grzech i niewinność.
Zamknąć oczy na jedną jego połowę, by żyć w spokoju i bezpieczeństwie - to jakbyśmy chcieli
dla większej pewności wędrować z zamkniętymi oczami wśród urwisk i przepaści”
Oscar Wilde

SPIS TREŚCI	STRONA
DIAGNOZA	3
CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU	8
ADRESACI PRZEDSIĘWZIĘCIA	11
SZCZEGÓŁOWY OPIS PROJEKTU	12
HARMONOGRAM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	15
KALKULACJA PRZEWIDYWANYCH KOSZTÓW PROJEKTU	16
PODMIOTY PRZEWIDZIANE DO WSPÓŁPRACY W REALIZACJI PROJEKTU	16
ZAKŁADANE REZULTATY /EFEKTY/ REALIZACJI PROJEKTU	17
MONITORING REALIZACJI PROJEKTU	18
ZNACZENIE REALIZACJI PROJEKTU W ŚWIETLE PREWENCJI KRYMINALNEJ	18

DIAGNOZA

Sprawne funkcjonowanie społeczeństwa jest zjawiskiem niezwykle złożonym, gdzie cykl zmian pokoleniowych, w których równowaga i uzupełnianie się cech młodości i witalności z doświadczeniem i dojrzałością stanowi jeden z podstawowych elementów.

Biorąc pod uwagę zmieniającą się obecnie strukturę pokoleniową, a w szczególności uwzględniając dane z ostatnich kilkudziesięciu lat – należy stwierdzić, że skala zjawiska starzenia się społeczeństwa, szczególnie w państwach wyżej rozwiniętych, znacznie wzrosła, co – przy jednoczesnym spadku przyrostu naturalnego w tych krajach – sprawia, że odsetek seniorów¹ stale rośnie. Jest to m.in. skutkiem wydłużania się ludzkiego życia, postępu cywilizacyjnego i poprawy jakości życia. Niepokój budzi nie sam fakt wzrostu ilościowego starszej populacji, co wzrost jej udziału w odniesieniu do najmłodszych grup wiekowych w strukturze demograficznej społeczeństwa.

Również w Polsce od kilkunastu lat obserwowany jest proces zmiany struktury demograficznej, którego cechą jest rosnący udział osób starszych w populacji. Na koniec 2013 roku liczba ludności Polski wynosiła niecałe 38,5 mln osób, czyli o blisko 37 tysięcy mniej niż pod koniec 2012 roku. 2012 rok był pierwszym z kolei, kiedy liczba ta spadała – odnotowano wtedy ujemny przyrost rzeczywisty ludności, a tempo ubytku ludności wyniosło 0,01%, co oznacza, że na każde 10 tys. mieszkańców Polski jest mniej o 1 osobę. W chwili obecnej, szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że pod względem liczby ludności Polska zajmuje 33 miejsce na świecie, w Unii Europejskiej – szóste.

W podziale na ekonomiczne grupy ludności populacja w wieku przedprodukcyjnym (0-17) stanowiła 18,3%, produkcyjnym (18-59/64) – 63,9%, poprodukcyjnym (60+/65+) – 17,8%. Zgodnie z aktualnymi prognozami demograficznymi - wzrost procentowy w grupie osób starszych będzie miał charakter stały. Jednocześnie, na skutek poprawy warunków życia wydłuża się średnia długość życia Polaków, która dla mężczyzn urodzonych w 2012 roku wynosiła 72,7 lat, a dla kobiet – 81,0 lat. W ciągu 12 lat, od 2000 roku przeciętne trwanie życia wzrosło o 3 lata, zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet. Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w latach 2012–2035 przeciętne trwanie życia wzrośnie odpowiednio o 4,4 lat dla mężczyzn oraz o prawie 3 lata dla kobiet. W perspektywie najbliższych dwudziestu lat przewiduje się gwałtowny proces starzenia się ludności. Tempo starzenia się społeczeństwa określa średnia wieku, która w 2012 r. dla ogółu populacji Polski wynosiła 38,7 lat, a w 2035 r. - według prognozy GUS - może wynieść 47,9 lat (w ciągu 25 lat wzrost o 26%).

Istotną konsekwencją demograficznego starzenia się społeczeństwa są coraz częstsze przypadki samotnego mieszkania osób starszych – tzw. singularyzacja starości. Należy zakładać, że w przyszłości wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych będzie się

---

¹ Uwzględniając fakt, że za próg starości najczęściej przyjmuje się wiek 60 lub 65 lat dla obu płci bądź wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn – 65 lat i dla kobiet – 60 lat – na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto wiek określony przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), który dla obu płci wynosi 65 lat. Dalsze diagnozy i analizy opracowywane we własnym zakresie przez podmioty i instytucje współpracujące w realizacji programu, uwzględniać będą próg określony przez WHO.

utrzymywał. Według prognoz GUS, w 2030 r. ogółem 53,3% gospodarstw jednoosobowych będzie prowadzonych przez osoby w wieku co najmniej 65 lat, w tym 17,3% przez osoby w wieku 80 lat i więcej.

W liczbach bezwzględnych - jednoosobowych gospodarstw domowych prowadzonych przez osoby w wieku 65 lat i więcej będzie 2740 tys., w tym 887 tys. gospodarstw, w których pozostawać będą samotnie osoby w wieku 80 lat i więcej. Należy przy tej okazji podkreślić, iż znacznie częściej w jednoosobowych gospodarstwach pozostają kobiety.

Geriatryzacja codzienności, związana z coraz powszechniejszym udziałem osób starszych we wszystkich obszarach aktywności społecznej ma niestety również konotację negatywną, bardzo często popularyzowaną w mediach. Przekłada się ona nie tylko na niewłaściwe postrzeganie osób starszych przez pozostałe grupy społeczne, ale także na gorsze funkcjonowanie samych seniorów. Z nieprawdziwym, lecz rozpowszechnionym wizerunkiem seniora, jako osoby schorowanej, niepełnej, niesamodzielnej i o życzeniowym nastawieniu, a więc generalnie biorcy usług i osoby potrzebującej wsparcia, wiąże się swoista pasywność w podejmowaniu działań na rzecz tej grupy społecznej.

Na poziomie indywidualnym dla seniorów ważne jest przede wszystkim zagospodarowanie czasu wolnego, wykorzystanie ich doświadczenia zawodowego i życiowego, bycie użytecznym, czy ewentualnie możliwość podniesienia poziomu życia dzięki dodatkowym, nawet niewielkim, dochodom. Z kolei funkcjonowanie seniorów w rodzinach podnosi poczucie solidarności międzypokoleniowej. Ich nieodpłatna i społecznie użyteczna działalność, zarówno wobec rodziny (świadczenia na rzecz dzieci i wnuków), jak i wobec osób trzecich, pozwala im czuć się potrzebnymi, co pozytywnie wpływa na ich samoocenę i nastawia pozytywnie wobec wyzwań codzienności. Działania władz wobec najstarszej warstwy społeczeństwa powinny być ukierunkowane na wzmacnianie aktywności tych ludzi, poprzez stwarzanie odpowiednich warunków instytucjonalnych i prawnych. Ubóstwo jest w grupie seniorów zdecydowanie rzadsze niż wśród rodzin wychowujących dzieci. Seniorzy stabilizują popyt rynkowy. Cechują się najniższą spośród wszystkich dorosłych skłonnością do popełniania przestępstw, najrzadziej są sprawcami wypadków komunikacyjnych. Osoby starsze są najbardziej zdyscyplinowaną grupą wyborców, bo okazują zainteresowanie sprawami publicznymi. Większa odpowiedzialność za siebie oznacza również uświadamianie przyszłym seniorom tego, iż ich stan zdrowia jest konsekwencją wcześniejszego stylu życia oraz dbałości o ciało i psychikę.

Rosnąca populacja seniorów wymaga podejmowania działań mających na celu wprowadzanie dla nich ułatwień w zakresie funkcjonowania w społeczeństwie, a także stwarzanie nowej oferty ukierunkowanej na tę grupę wiekową. W budowaniu stabilnego i bezpiecznego życia seniorów największy wpływ ma wspólna troska i zbieżne działanie instytucji państwowych, organizacji społecznych, jak i poszczególnych jednostek organizacyjnych.

Przejawem zwracania się w stronę potrzeb seniorów i dowodem na dostrzeganie ich potencjału są wdrażane programy, realizowane na szczeblu rządowym oraz samorządowym.

Ogólnopolskim przykładem takiej inicjatywy jest **Rządowy Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020** („Program ASOS 2012 – 2020”). Działania w nim ujęte mają umożliwić wykorzystanie potencjału ludzi starszych poprzez zaangażowanie ich w szeroko rozumianą aktywność społeczną. Program oparty jest na wsparciu organizacji działających w sferze pożytku publicznego, poprzez dofinansowanie realizowanych projektów dla osób starszych w 4 priorytetowych obszarach: *edukacja osób starszych, aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową, partycypacja społeczna, usługi społeczne dla osób starszych*.

Z kolei na szczeblu wojewódzkim - Uchwałą nr XXXIX/772/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z 25 listopada 2013 roku został przyjęty **Wielkopolski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku**. Precyzuje on najważniejsze kierunki polityki społecznej województwa w obszarze wsparcia osób starszych do 2020 roku. Program powstał przy współpracy szerokiego grona ekspertów na co dzień zajmujących się podnoszeniem jakości życia osób starszych, w ramach projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu pn. "Koordynacja i współpraca na rzecz integracji społecznej Wielkopolski", współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Uwzględniając cele programu pn. **Bezpieczne Życie Seniorów** – przedsięwzięcie to wpisuje się również w realizację programu wielkopolskiego, a całokształt działań zarówno Policji², jak i podmiotów wspierających ten projekt – potwierdza aktywne działania w tym zakresie.

Wnikliwe spojrzenie na tę grupę społeczeństwa wymaga również zdiagnozowania zagrożeń związanych z aktywnością i funkcjonowaniem seniorów.

Zagrożenia przestępczością kryminalną i bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Starzenie się społeczeństwa nie jest zjawiskiem czysto statystycznym, ma bardzo znaczące konsekwencje ekonomiczne i społeczne. Analiza zdarzeń kryminalnych wskazuje, że obecnie mamy do czynienia z przestępstwami, których ofiarami coraz częściej mogą być osoby starsze. Główną rolę w zapewnieniu obywatelom bezpieczeństwa odgrywa Policja, jednak w parze z działaniami funkcjonariuszy musi iść intensywna edukacja społeczna w zakresie ochrony przed zagrożeniami.

Wielkopolskie statystyki przestępczości dowodzą istnienia zagrożeń typowych dla tej grupy społecznej. W województwie w 2013 roku w wybranych kategoriach przestępstw³ charakterystycznych dla tej grupy wiekowej odnotowano prawie 800 zdarzeń⁴ z udziałem seniorów (65+).

---

² W ramach strategicznych celów wielkopolskiej Policji – po akceptacji Komendy Głównej Policji – od 2014 roku wprowadzono priorytet pn. *wielopodmiotowe działania zmierzające do ograniczenia przestępczości wobec osób starszych i poprawy bezpieczeństwa seniorów*.

³ Analizie poddano przestępstwa z kategorii: kradzież (z wyłączeniem kradzieży pojazdów), oszustwo, przemoc domowa, rozbój.

⁴ Obniżając kryterium wieku (do poziomu 50+) - przestępstw, w których ofiarami były osoby starsze odnotowano w Wielkopolsce w 2013 roku - 2843.

Znamienne dla tej kategorii ofiar przestępstw są w szczególności oszustwa dokonywane przez sprawców posługujących się różnego rodzaju „legendami”. Przykładowo stosowane są kłamstwa oszustów nazywane metodami: „na wypadek”, „na porwanie”, „na wnuczka”, „na zwrot długu znajomemu”, „na zakup nieruchomości lub ruchomości”, „na maklera”, „na inkasenta”, „na policjanta”, itp., itd. Stosowane metody i wykorzystywane legendy ogranicza jedynie inwencja sprawców, którzy wykazują w tym zakresie coraz większą pomysłowość.

Oszuści wchodzą do mieszkań pod różnymi pretekstami np. z prośbą o wodę, sprzedaż artykułów przemysłowych, powołując się na osoby urzędowe czy też działając różnymi metodami. Powołując się na pracowników urzędów przedstawiają się jako np. listonosz, policjant, pracownicy ZUS-u, opieki społecznej, pogotowia ratunkowego, gazowni, zakładu energetycznego albo innych instytucji.

Szczególnym przypadkiem tego typu przestępstw jest oszustwo lub kradzież „na wnuczka”, „na kolegę” lub „na litość”. Czynów tych dopuszczają się młodzi ludzie, którzy wcześniej rozpoznają sytuację rodzinną i materialną ofiary:

a) Przy przestępstwach „na kolegę” - podają się za kolegę syna lub córki właścicieli mieszkania. Swoją pewnością siebie i informacjami, które posiadają udaje im się wprowadzić w błąd zaskoczona osobę i wyłudzić od niej pieniądze.

b) W przestępstwach „na wnuczka” – przeważnie sprawcy dzwonią na telefon domowy przedstawiając się jako wnuk, wnuczka, siostrzeniec lub siostrzenica (głos w telefonie jest zniekształcony i starsi ludzie często myślą, iż dzwonią faktycznie osoby z rodziny). Tłumaczą „dziadkowi” lub „babci”, np. iż są na giełdzie i mają niepowtarzalną okazję zakupu samochodu po bardzo okazjonalnej cenie. W związku z tym proszą o pożyczkę pieniężną. Oszuści od razu lub dzwoniąc jeszcze raz twierdzą, że nie mogą przyjechać po pieniądze podając jakiś błahy powód i wysłają po nie swojego dobrego znajomego lub kolegę. Po jakimś czasie znajomy „wnuczka” zjawia się w mieszkaniu ofiary po pożyczkę pieniężną.

c) Przy przestępstwach „na litość” - do mieszkań pukają osoby, którzy proszą o coś do jedzenia lub picia twierdząc, że niedawno zmarł im ojciec, a matka przebywa w szpitalu. Starsze osoby nie zastanawiając się ani przez chwilę nad udzieleniem pomocy, przygotowują posiłek, a w tym czasie oszuści okradają mieszkanie.

d) Sprawcy przedstawiając się jako pracownicy „pogotowia ratunkowego” wchodzą do domów pod pretekstem, że są z pogotowia ratunkowego i przyjechali po pieniądze na zakup krwi potrzebnej do przeprowadzenia operacji syna, który uległ wypadkowi w pracy. Zaskoczone i zdenerwowane ofiary ani przez moment nie zastanawiając się nad potwierdzeniem tych faktów przekazują przestępcy pieniądze.

e) Oszuści podając się za pracowników opieki społecznej, urzędu skarbowego, ZUS-u twierdząc, iż potencjalna ofiara otrzymała świadczenia pieniężne lub materialne, zwrot podatku, większą emeryturę lub rentę. W celu uzyskania gotówki nakazują wpłacić opłatę manipulacyjną lub dać pieniądze na zakup znaczków skarbowych. Sumy te mogą być duże. Czasami jednak działanie to ma na celu wskazanie miejsca, gdzie ofiary przechowują pieniądze.

f) Podobne działania może być wykorzystane przez domokrażców oferujących do sprzedaży tanie towary lub też osoby przynoszące „dobrą nowinę” o wygranej w różnego

rodzaju konkursach lub loteriach. Ludzie z reguły są „chciwi” na pieniądze i stają się ofiarami własnej naiwności.

g) Sprawcy oszust mogą także podszywać się pod funkcjonariuszy Policji lub Straży Miejskiej. Informują nas, iż ktoś z rodziny nie ma pieniędzy, aby zapłacić za mandat. Mogą też twierdzić, że ktoś z rodziny popełnił przestępstwo lub jechał samochodem pod wpływem alkoholu. Sugerują, iż sprawę można załatwić polubownie poza „granicami prawa”. Chęć pomocy bliskim skłania nas do wręczenia pieniędzy „przebierańcom”.

h) Sprawcy mogą dostać się do mieszkania również pod pretekstem pomocy we wniesieniu ciężkich zakupów do domu – są to przeważnie miłe, sympatyczne nastolatki bądź też wzbudzające zaufanie, dobrze ubrane kobiety.

Kolejną, niezwykle istotną płaszczyzną życia codziennego seniorów jest ich aktywny udział w sferze szeroko rozumianego ruchu drogowego. Prawie 1900 zdarzeń drogowych w Wielkopolsce w 2013 roku z udziałem osób powyżej 65 roku życia również potwierdza konieczność działań w tym zakresie. W tej kwestii należy w szczególności podkreślić zagrożenia pieszych seniorów. Zgodnie z danymi ogólnopolskimi - jest to bowiem procentowo największa grupa, która ginie w wypadkach drogowych (28,8%).

Na podstawie analizy realizacji zadania lokalnego jakim jest monitorowanie liczby osób powyżej 65 roku życia będących ofiarami zdarzeń w ruchu drogowym (z rozróżnieniem na pieszych i kierujących) na obszarze działania wszystkich jednostek garnizonu wielkopolskiego w okresie pierwszego kwartału 2014 roku – w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego określono, że pierwszą zauważalną różnicą był wzrost liczby kierujących powyżej 65 roku życia – poszkodowanych w zdarzeniach w ruchu drogowym w pierwszym kwartale 2014 roku w odniesieniu do roku poprzedniego (wzrost z liczby 14 ofiar w I kwartale 2013 roku do liczby 26 ofiar w I kwartale roku następnego przy jednoczesnym wzroście ogólnej liczby ofiar – kierujących z 251 na 313, co daje wzrost udziału procentowego kierujących ofiar powyżej 65 roku życia stosunku do wszystkich ofiar kierujących z 5,6 % do 8,3%). Jednocześnie nie zmieniła się liczba ofiar powyżej 65 roku życia – pieszych uczestników ruchu drogowego (35 osób w I kwartale 2013 i 2014 roku) – zmalał jednak udział procentowy ofiar pieszych uczestników ruchu drogowego w stosunku do wszystkich ofiar pieszych z 25,2% do 23,6 (wynika to z wzrostu ogólnej liczby pieszych ofiar z 139 do 148).

Liczba kierowców, którzy ukończyli 60 rok życia będzie z roku na rok rosła. Lekarze i eksperci ds. bezpieczeństwa w ruchu drogowym zwracają uwagę, że są to użytkownicy dróg o specjalnych potrzebach. Z wiekiem mogą pojawiać się problemy ze wzrokiem, słuchem, koncentracją, elastycznością mięśni. Choć procesy starzenia u każdej osoby przebiegają w różnym tempie, to każdy z nas z wiekiem doświadcza pewnych zmian. W wielu krajach wprowadzono obowiązek badań lekarskich dla starszych kierowców, dzięki którym uzyskują pewność, że mogą bezpiecznie kierować samochodem. W Polsce każdy kierujący pojazdem traktowany jest w identyczny sposób. Dużo więc zależy od osobistej odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje, współpasażerów oraz innych uczestników ruchu. Zmotoryzowani seniorzy posiadają zazwyczaj większe doświadczenie w kierowaniu samochodem, jednak kolejne dolegliwości i zwiększające się natężenie ruchu potrafią naprawdę utrudnić orientację na drodze.

Jak wynika z danych gromadzonych przez Policję - większość wypadków, w których poszkodowani zostali piesi, powstaje z winy innych użytkowników dróg. Do wypadków z udziałem pieszych dochodzi najczęściej w miejscach dla nich przeznaczonych: na przejściach dla pieszych, skrzyżowaniach, chodnikach. Prawidłowe korzystanie z dróg dla pieszych daje więc jedynie złudne wrażenie bezpieczeństwa. Zbierane od wielu lat dane statystyczne wykazują, że najbardziej niebezpieczną dla pieszych porą dnia jest wieczór, natomiast porą roku - jesień. Popołudniowo-wieczorny szczyt komunikacyjny w zestawieniu ze zmrokiem powoduje wiele zagrożeń dla pieszego seniora.⁵

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe

Na podstawie analizy liczby pożarów, przyczyn oraz miejsca występowania zjawisk takich jak zatrucie dymem, poparzenia czy zatrucia tlenkiem węgla (czadem) Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu określiła obszary o największym stopniu zagrożenia, ponadto zdiagnozowała najczęściej występujące przyczyny tych zjawisk. Z analizy danych za lata 2000-2013 wynika, iż na terenie województwa w pożarach straciło życie ponad 300 osób. Najwięcej zdarzeń pożarowych odnotowano w większych miastach naszego województwa m.in.: Poznaniu, Kaliszu, Koninie - tam, gdzie dominowała stara, zwarta zabudowa (kamienice wyposażone w piece czy przepływowe ogrzewacze wody - potocznie zwane „junkersami”). Analiza wieku ofiar śmiertelnych pożarów wykazała, że w szczególności były to osoby w wieku średnim i starsze (od 40 do ponad 90 lat), przy czym najwięcej ofiar znajdowało się w przedziale wiekowym od 50 do 70 roku życia. Ponadto w zależności od płci ponad 70% ofiar śmiertelnych stanowili mężczyźni.

Niepokojące okazały się dane związane z ofiarami zatruc tlenkiem węgla (czadem), zbierającym swoje żniwo przede wszystkim w okresie grzewczym: jesienno-zimowym. Każdego roku z powodu zatrucia tlenkiem węgla ginęło kilkadziesiąt osób. Bardzo często nie miało to związku z powstaniem pożaru, a wynikało jedynie z niewłaściwej eksploatacji budynku i znajdujących się w nich urządzeń i instalacji grzewczych. W odniesieniu do osób starszych było to efektem nieostrożności przy posługiwaniu się ogniem otwartym (papierosy, zapalniczki), podpałek (umyślnych zdarzeń), wad urządzeń i instalacji elektrycznych oraz nieprawidłowej eksploatacji urządzeń grzewczych.

Działalność prewencyjna z zakresu tematyki zagrożeń pożarowych oraz zatruc dymem i tlenkiem węgla wśród seniorów koncentruje się przede wszystkim na podjęciu działań edukacyjnych i profilaktycznych mających na celu uświadomienie zagrożeń wynikających m.in. z braku świadomości tych zagrożeń i nieostrożności, często spowodowanej ograniczeniami związanymi z wiekiem (np. choroby, brak pełnej sprawności fizycznej czy psychicznej).

---

⁵ Na podstawie danych gromadzonych przez Komendę Główną Policji.

Bezpieczeństwo farmakologiczne

Na podstawie szczegółowej analizy problematyki zagrożeń farmakologicznych zdiagnozowanych przez Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Poznaniu wytypowano główne zagrożenia czyhające na seniorów w sferze życia związanego z leczeniem różnych jednostek chorobowych. Leczenie farmakologiczne osób starszych wymaga dużej wiedzy, rozważa i doświadczenia. Nieprawidłowe warunki przechowywania produktów leczniczych (leków) przez pacjentów w domu (np. narażenie na nasłonecznienie, narażenie na temperaturę od urządzeń grzewczych, itp.) oraz w czasie podróży (np. brak opakowań termoizolacyjnych dla insulin, szczepionek – wymagających do swego składowania temperatury +4°C do +8°C), nieprawidłowy sposób stosowania leków (np. przed, w czasie lub po jedzeniu, niekorzystne łączenie leków z produktami spożywczymi, nieprawidłowy czas stosowania itp.) – to najczęstsze problemy, z konsekwencjami których borykają się seniorzy. Kwestią problematyczną staje się również polipragmazja – nadużywanie leków w związku z korzystaniem z porad lekarskich u kilku specjalistów, oraz samo leczenie. Osoby starsze cechuje również brak krytycznego podejścia do reklamy leków, suplementów diety oraz brak wiedzy na temat różnicy pomiędzy tymi produktami. Profilaktyka w przedmiotowej dziedzinie opiera się w głównej mierze na edukacji w aptekach, gdzie wymiar przekazu jest najbardziej efektywny i przekonujący.

Ochrona zdrowia seniorów

Zdrowie seniorów nabiera coraz większego znaczenia, a w dużej mierze zależy ono od sposobu ich żywienia. Niestety, z wielu badań naukowych wynika, że ludzie starsi dość często odżywiają się w sposób nieprawidłowy - mają swoje charakterystyczne przyzwyczajenia i popełniają różne błędy. Między innymi wynika to z osamotnienia i izolacji społecznej, małej aktywności fizycznej, zmniejszającej się sprawności fizycznej i umysłowej, pogarszającego się stanu zdrowia i konieczności długotrwałego przyjmowania wielu leków a także trudnej sytuacji finansowej. Wiedza o prawidłowym żywieniu osób starszych może łagodzić lub w znacznym stopniu ograniczać wiele niekorzystnych objawów chorobowych, występujących w tym okresie życia. To zaś może wpłynąć na poprawę jakości życia seniorów. Wiedza ta przyda się na pewno samym zainteresowanym, ale również osobom z ich najbliższego otoczenia (np. rodzinie, opiekunom, wolontariuszom). Przyda się również tym, którzy wcześniej czy później, poczują się osobami starszymi. Problematykę tę od lat analizuje Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu, który skupia swoje działania na promocji zdrowego stylu życia, zdrowym odżywianiu – tak istotnym w wieku senioralnym oraz profilaktyce uzależnień od alkoholu i nikotyny.

Bezpieczeństwo handlowe

Zgodnie z danymi Wielkopolskiego Inspektora Inspekcji Handlowej w Poznaniu w ostatnim czasie wzrosła liczba skarg konsumenckich wystosowanych przez osoby starsze przeciwko handlowcom prowadzącym sprzedaż towarów na pokazach, w lokalach przedsiębiorstw

handlowych oraz poza lokalami przedsiębiorstw, np. w sanatoriach, hotelach, na wycieczkach i pielgrzymkach, podczas imprez połączonych np. z występami znanych artystów bądź w domu konsumenta. Tylko w roku 2013 udzielono 99 porad prawnych efektem czego było przeprowadzenie 83 mediacji w związku ze skargami, wnioskami i różnego rodzaju pismami konsumentów dotyczącymi przedsiębiorców prowadzących sprzedaż poza lokalem przedsiębiorstwa. Znaczna liczba seniorów uniknęłaby sytuacji problemowych gdyby lepiej znała swoje uprawnienia i odpowiednio z nich skorzystała, tym bardziej, że na wspomnianych pokazach stosowane są przez prezenterów różne metody i zabiegi socjotechniczne, zmierzające do nakłonienia osób starszych do podjęcia decyzji o zakupie oferowanych produktów. Propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechniania wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, a w szczególności edukacja w kierunku informowania o prawie do odstąpienia od umowy stanowi jedną z istotniejszych składowych wpływających na bezpieczeństwo finansowe seniorów.

Diagnozę przygotowano na podstawie następujących informacji i publikacji:

1. Piotr Szukalski, Iwona Oliwińska (2008) – *To idzie starość – polityka społeczna a przygotowanie do starzenia się ludności Polski*; praca naukowo-badawcza przygotowana przez zespół ekspertów Fundacji Instytutu Spraw Publicznych na zlecenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
2. Grzegorz Ciura, Jolanta Szymańczak (2012) – *Starzenie się społeczeństwa polskiego*.
3. *Prognoza ludność Polski na lata 2008-2035* http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_PL_2008-2035.pdf
4. *Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2013.
5. Materiały informacyjne przygotowane przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poznaniu, Komendę Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Poznaniu, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej oraz Wojewódzką Inspekcję Farmaceutyczną.

CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Cele główne:

- 1) podniesienie świadomości seniorów w zakresie wpływu prawidłowych zachowań w sytuacji zagrożenia - na ich własne bezpieczeństwo.
- 2) wzrost rozpoznania poprzez uświadamianie konieczności zgłaszania zdarzeń z udziałem osób starszych i mobilizowanie tej grupy docelowej do informowania Policji o sytuacjach przestępczych z ich udziałem.
- 3) stworzenie koalicji zrzeszającej organy rządowej administracji zespolonej, służb społecznych oraz organizacji pozarządowych – działających kompleksowo na rzecz osób starszych.

Cele pośrednie:

- 1) poprawa poczucia bezpieczeństwa osób starszych na obszarze województwa wielkopolskiego,
- 2) podniesienie samodzielności, zaradności i umiejętności seniorów w kwestii dbania o własne bezpieczeństwo, życie i mienie,
- 3) zapoznanie w/w osób ze skutecznymi metodami zapobiegania przestępstwom i wykroczeniom najbardziej uciążliwym społecznie m.in. takim jak oszustwa, kradzieże mienia, przemoc domowa,
- 4) aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom kamienicy, bloku, ulicy, osiedla,
- 5) zapoznanie uczestników spotkań ze specyfiką pracy urzędników państwowych oraz pracowników instytucji usługowych, a także zagrożeniami płynącymi z nieumiejętności rozpoznawania charakterystycznych dla tych grup zawodowych cech identyfikujących,
- 6) podniesienie wiedzy i umiejętności seniorów w zakresie niebezpieczeństw płynących z nieumiejętnego rozpoznawania zagrożeń pożarowych, bagatelizowania podstawowych zasad higieny żywienia oraz prawidłowego leczenia farmakologicznego,
- 7) propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechniania wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, a w szczególności edukacja w kierunku informowania o prawie do odstąpienia od umowy,
- 8) rozpoznanie pozostałych kwestii problemowych dotyczących grupę osób starszych.

Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu:

Przedmiotowy program, będący jedną z form realizacji głównych założeń Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań pn. „Razem bezpieczniej”, jest odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne w zakresie informacji i edukacji związanej z wyjaśnieniem sposobów unikania zagrożeń przez starszych ludzi. Problemy seniorów to najczęściej połączenie dysfunkcji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej. Po przejściu na emeryturę na ogół następuje utrata kontaktu ze środowiskiem zawodowym, spadek mobilności, kurczenie się przestrzeni społecznej, z reguły połączone z obniżeniem dochodów. Nierzadko występuje doświadczenie utraty osób z grona rówieśniczego, przeżywanie żałoby, wdowieństwo, ograniczenie lub utrata bliskich stosunków z sąsiedztwem. Zjawisku samotności niejednokrotnie towarzyszy mniejsza sprawność fizyczna, psychiczna, utrata pewnych umiejętności, zagrożenie niezależności.

Potrzeba intensyfikacji działań o charakterze profilaktycznym skierowanych do najstarszej grupy naszego społeczeństwa jest podyktowana eskalacją negatywnych zjawisk w postaci kradzieży oszustw lub innych przestępstw i wykroczeń popełnianych na wyżej wymienionych odbiorcach. Policja coraz częściej spotyka się z przestępstwami, w których pokrzywdzonymi są osoby w podeszłym wieku. Wspomniana wcześniej i związana z tym wiekiem bezradność

i samotność powoduje, że niekiedy ludzie starsi stają się łatwym celem dla grup przestępczych. Sprawcy nie zważają na status społeczny swoich ofiar, wykorzystują ich łatwowierność, dobroć czy chęć pomocy innym osobom. Jest to przesłanka ku temu, aby w trosce o szeroko rozumiane bezpieczeństwo najstarszych mieszkańców województwa wielkopolskiego przeprowadzić kampanię edukacyjno – informacyjną mającą na celu podniesienie świadomości seniorów w kwestii ogromnego wpływu prawidłowych zachowań w sytuacji zagrożenia - na ich własne bezpieczeństwo.

Innowacyjność pomysłu na kompleksowe potraktowanie tematu zagrożeń dominujących w życiu codziennym osób starszych, polega przede wszystkim na zapoznaniu odbiorców programu z zagadnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa nie tylko z perspektywy funkcjonariuszy Policji, ale również przy czynnym udziale przedstawicieli instytucji ustawowo zobligowanych do dbania o dobro seniorów. Podstawą działań podejmowanych na rzecz osób starszych powinno być dążenie do optymalizacji ich sprawności funkcjonalnej, rozumianej jako możliwość niezależnego i aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie. Optymalizowanie oznacza poprawę wszędzie tam gdzie jest to możliwe, a w pozostałych przypadkach - utrzymanie istniejącego stanu lub osiągnięcie możliwie największego spowolnienia postępu doświadczania zmian. Płynna współpraca i pełen angaż podmiotów takich jak Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej, czy też Wojewódzka Inspekcja Farmaceutyczna umożliwi dotarcie do szerszego grona odbiorców i pozwoli na uwiarygodnienie i poszerzenie przekazywanych treści. Pozwoli to jednocześnie na wdrażanie skutecznych rozwiązań, które po określeniu priorytetów dla każdej z dziedzin osiągną wymiar efektywnej prewencji kryminalnej.

W obszarze funkcjonowania Policji - przedmiotowe działania powinny mieć formę cyklicznych akcji i spotkań prewencyjnych, ukierunkowanych na ograniczanie negatywnych zjawisk w postaci kradzieży, oszustw lub innych przestępstw i wykroczeń popełnianych na wyżej wymienionej grupie; poprzez propagowanie bezpiecznych zachowań i przestrzeganie przed sprawcami tych zdarzeń. Niewymierną korzyścią przedsięwzięć będzie zainteresowanie ww. osób sprawami bezpieczeństwa i zwrócenie uwagi, że posiadają oni wszelkie środki aby zapobiec wielu nieprzyjemnym sytuacjom.

Szczególny nacisk należy położyć na realizację następujących bloków tematycznych:

- metody okradania osób starszych;
- transakcje gotówkowe i bezgotówkowe;
- zabezpieczenie mieszkań przed włamaniem;
- pomoc sąsiedzka – najlepszym alarmem;
- zagrożenia w ruchu drogowym;
- przemoc wobec osób starszych;
- patologie społeczne;

- bezpieczeństwo przeciwpożarowe;
- higiena żywienia i bezpieczeństwo farmakologiczne;
- bezpieczeństwo w handlu.

Przedsięwzięcie realizowane będzie podczas bezpośrednich spotkań z osobami starszymi (w siedzibach stowarzyszeń, klubów seniora, zebraniach spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, domach dziennego pobytu, Uniwersytecie Trzeciego Wieku, w miejscach gdzie najczęściej przebywają osoby starsze). Apele z wszelkimi informacjami dotyczącymi zasad bezpieczeństwa kierowane będą za pośrednictwem lokalnych środków masowego przekazu i podczas spotkań.

Szczegóły dotyczące definiowania priorytetów w obszarach działania współuczestniczących podmiotów administracji zespolonej będą każdorazowo określone jednostkowo w konsultacji z Policją realizującą priorytety senioralne na terenie województwa wielkopolskiego.

ADRESACI PRZEDSIĘWZIĘCIA

Do kogo projekt jest kierowany bezpośrednio:

- renciści, emeryci oraz osoby starsze (seniorzy) województwa wielkopolskiego,
- organizacje zrzeszające wyżej wymienione osoby.

W projekcie pośrednio uczestniczą:

- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej,
- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu,
- Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Poznaniu,
- Wojewódzka Inspekcja Farmaceutyczna w Poznaniu,
- Towarzystwo Uniwersytet Trzeciego Wieku w Poznaniu,
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Wielkopolska Spółka Gazownictwa,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- instytucje pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe i społeczne,
- Centrum Prawa Bankowego i Informacji,
- kluby seniora,

- ENEA, Poczta Polska,
- przedstawiciele lokalnych mediów / prasa, radio, TV,

SZCZEGÓŁOWY OPIS PROJEKTU

ETAP I

„Kampania informacyjno – edukacyjna na rzecz bezpieczeństwa seniorów”

- 1) W przypadku pozyskania środków finansowych - opracowanie i wydanie materiałów informacyjnych z zakresu bezpiecznych zachowań wśród seniorów (brozury informacyjne, bilbordy).
- 2) Przeprowadzenie kampanii informacyjnej w środkach masowego przekazu dotyczącej tematyki bezpieczeństwa osób starszych.
- 3) Zorganizowanie konferencji medialnej z udziałem wszystkich lokalnych mediów oraz podmiotów współrealizujących program.
- 4) Przeprowadzenie spotkań i warsztatów dla starszych osób celem zapoznania ich z zasadami bezpiecznych zachowań w sytuacjach codziennych.

ETAP II

„Działania zmierzające do podniesienia wiedzy na temat bezpieczeństwa seniorów”

- 1) Nawiązanie współpracy Policji ze Stowarzyszeniem Uniwersytet Trzeciego Wieku w Poznaniu,
- 2) Stworzenie zintegrowanego systemu edukacyjno – informacyjnego w województwie wielkopolskim - Policja Wielkopolska (specjaliści ds. prewencji kryminalnej oraz przemocy, a także psycholog policyjny), Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej, Wojewódzka Inspekcja Farmaceutyczna, Uniwersytet Trzeciego Wieku, zakład energetyczny ENEA S.A., Poczta Polska, Kościół.
- 3) Przeprowadzenie spotkań, warsztatów dla starszych osób (emerytów, rencistów) celem zapoznania ich z zasadami bezpiecznych zachowań, przede wszystkim w miejscu zamieszkania.
- 4) Informowanie odbiorców programu o punktach pomocy w zakresie przemocy domowej.
- 5) Przeprowadzenie ewaluacji programu tj. ankietyzacji dot. potrzeby realizowania projektu jak i diagnozy problemów wśród uczestników programu (w tym określenie skali zjawiska dot. zdarzeń w miejscu zamieszkania).

Proponowane obszary tematyczne spotkań z zakresu działalności profilaktycznej - w obszarze ogólnie pojętego bezpieczeństwa

Bezpiecznie w domu

Zabezpieczenie mieszkań przed włamaniem

- znajomość rytmu życia domowników,
- znaczenie położenia mieszkania (parter, piętro, dzielnica, wieś, miasto itp.),
- problem samotności osób starszych,
- propagowanie codziennych nawyków zwiększających poczucie bezpieczeństwa (zamykanie drzwi wejściowych w każdej sytuacji),
- negowanie stereotypu, że włamywacze pracują jedynie nocą,
- oznakowanie wartościowych przedmiotów, spisanie numerów fabrycznych lub cech szczególnych,
- systemy zabezpieczeń (rodzaj drzwi, zamków, alarmów itp.).

Metody okradania osób starszych w mieszkaniu

- na kominiarza, wnuczka, akwizytora, urzędnika państwowego, „na szklankę wody”, pod pretekstem przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ankietyzacji (wypracowanie postaw asekuracyjnych),
- kontakt bezpośredni i pośredni z potencjalnym sprawcą.

Ekonomiczny aspekt bezpieczeństwa

- gotówka w banku - zamiast w domu,
- nieinformowanie o terminie otrzymania renty, emerytury,
- zastrzeganie skradzionych dokumentów nie tylko na Policji, ale również w banku,
- zastrzeganie skradzionych lub zagubionych kart płatniczych i ochrona nr PIN.

Pomoc sąsiedzka – najlepszym alarmem

- mieszkanie pod nadzorem rodziny i sąsiadów,
- problematyka bierności w życiu społeczności sąsiedzkiej,
- sytuacje zagrożenia,
- kiedy wezwać Policję – jak prawidłowo zgłaszać zdarzenie.

Przemoc wobec osób starszych

- sytuacje związane z przemocą fizyczną – sposoby radzenia sobie w tego typu sytuacjach,
- sytuacje związane z przemocą domową,
- psychologiczne aspekty przemocy,
- gdzie można uzyskać pomoc i jak sobie radzić w sytuacjach kryzysowych.

Patologie społeczne

- alkoholizm,
- narkomania (m.in. dotycząca członków rodzin seniorów).

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe

- zatrucie tlenkiem węgla,
- właściwe rozpoznawanie zagrożeń pożarowych, popularyzacja problematyki,
- niewłaściwa eksploatacja urządzeń elektrycznych.

Higiena żywienia i bezpieczeństwo farmakologiczne

- właściwe przechowywanie żywności,
- profilaktyka zatruc pokarmowych,
- zachowania prozdrowotne wśród seniorów – promocja zdrowia,
- niebezpieczeństwa niewłaściwego leczenia farmakologicznego,
- świadomy senior w aptece.

Bezpieczeństwo w handlu

- prawo odstąpienia od umowy,
- sprzedaż poza lokalem handlowym,
- ochrona interesów konsumentów.

Zagrożenia w ruchu drogowym

- osoby starsze, jako uczestnicy ruchu drogowego: piesi, rowerzyści, kierujący samochodem,
- propagowanie elementów odbłaskowych (światełek oraz kamizełek) szczególnie na terenach wiejskich, nieoświetlonych.

ETAP III

„Działania podsumowujące”

- 1) Opracowanie na podstawie ankiet „Raportu z ewaluacji projektu”.
- 2) Przeprowadzenie konferencji podsumowującej realizację projektu oraz diagnoza stanu bezpieczeństwa i potrzeb, z jakimi borykają się osoby starsze.
- 3) Wręczenie uczestnikom warsztatów *osobistych alarmów kieszonkowych*, jako elementu ułatwiającego odstraszenie sprawcy.
- 4) Odbiór społeczny i medialny programu: artykuły, programy telewizyjne.

HARMONOGRAM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

L.p.	Rodzaj planowanych działań
1	Nawiązanie współpracy podmiotu realizującego projekt z Uniwersytetem Trzeciego Wieku i organami rządowej administracji zespolonej.
2	Nawiązanie wzajemnej współpracy z organizacjami emerytów i rencistów, kół i klubów seniora.
3	Nawiązanie współpracy z instytucjami, na które najczęściej powołują się sprawcy, m.in. poczta, ubezpieczalnie, zakład energetyczny.
4	Nawiązanie współpracy z Kościołem – w zakresie przekazywania bieżących komunikatów prewencyjnych wiernym.
5	Przekazanie seniorom materiałów edukacyjno – informacyjnych z zakresu ogólnie pojętego bezpieczeństwa.
6	Przeprowadzenie dla seniorów w siedzibach instytucji zrzeszających osoby starsze wykładów oraz cyklu warsztatów z zakresu bezpiecznych zachowań (przedstawiciele Policji, Straży, Inspekcji i podmiotów współpracujących).

7	Zorganizowanie wojewódzkiej konferencji z udziałem wszystkich lokalnych mediów oraz podmiotów współrealizujących program.
8	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej w środkach masowego przekazu, dotyczącej tematyki bezpieczeństwa wśród seniorów.
9	Zakup dla uczestników warsztatów osobistych alarmów kieszonkowych, odbłasków.
10	Opracowanie ankiet skierowanych do uczestników warsztatów - z zakresu oceny poziomu merytorycznego oraz potrzeby realizacji przedsięwzięcia.
11	Ewaluacja programu. Opracowanie „Raportu oceny programu” - na podstawie wyników ankiet.

PODMIOTY PRZEWDZIANE DO WSPÓŁPRACY W REALIZACJI PROJEKTU

Jednym z założeń programu jest zaproszenie do jego współrealizacji instytucji, które w podstawowym katalogu obowiązków wpisane mają: działanie na rzecz bezpieczeństwa obywateli, opiekę społeczną i finansową nad nimi, a także podmiotów, których wizerunek najczęściej jest wykorzystywany podczas popełniania przestępstw na osobach starszych, m.in.:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu,
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej,
- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu,
- Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej,
- Wojewódzka Inspekcja Farmaceutyczna,
- Towarzystwo Uniwersytet Trzeciego Wieku w Poznaniu,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Wielkopolska Spółka Gazownictwa,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- instytucje pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe i społeczne,
- Centrum Prawa Bankowego i Informacji,
- kluby seniora,

- ENEA, Poczta Polska,
- przedstawiciele lokalnych mediów / prasa, radio, TV.

ZAKŁADANE REZULTATY /EFEKTY/ REALIZACJI PROJEKTU

Kampania ukierunkowana jest przede wszystkim na osiągnięcie założonych celów, a także uwrażliwienie seniorów na sytuacje, w których można stać się ofiarą przestępstwa.

Projekt zdecydowanie wpłynie na wzmocnienie lokalnych koalicji na rzecz bezpieczeństwa i przeciwdziałania zdarzeniom z udziałem seniorów, z uwagi na wzajemne przekazywanie sobie uzyskanych informacji w środowisku osób starszych, a szczególnie:

- 1) ograniczy ilość negatywnych zjawisk z udziałem seniorów,
- 2) stworzy podstawę do utworzenia zintegrowanego systemu spotkań instytucji /policjantów, psychologów, przedstawicieli organizacji zrzeszających seniorów/ z osobami starszymi,
- 3) pozwoli opracować procedury w zakresie przepływu informacji w sytuacjach zagrożeń (np. o grupie działającej systemem „na wnuczka”, „na cyganek”, „na kominiarza” oraz o innych przypadkach oszustw),
- 4) stworzy warunki do pozyskiwania ogólnych informacji dotyczących stanu bezpieczeństwa seniorów i ich potrzeb oraz doskonalenie form współdziałania w zakresie powiadamiania, wymiany uzyskanych danych,
- 5) przyczyni się do poprawy poziomu ogólnego bezpieczeństwa w województwie wielkopolskim,
- 6) podniesie stopień wiedzy, świadomości i umiejętności w zakresie bezpiecznych zachowań w miejscach publicznych (cmentarz, park, brama, klatka schodowa), jak i w miejscach zamieszkania (wpuszczanie obcych do domu),
- 7) uświadomi o konieczności noszenia elementów odbłaskowych nie tylko przez dzieci, ale również przez osoby dorosłe, co wpłynie na ograniczenie liczby osób poszkodowanych w ruchu drogowym, głównie pieszych,
- 8) umożliwi podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, zasad prawidłowego żywienia i umiejętnego dysponowania ogólnodostępnymi środkami farmakologicznymi.
- 9) pozwoli na zminimalizowanie skutków sprzedaży poza lokalem przedsiębiorstwa tj. eliminację niekorzystnych umów kredytowych.

MONITORING REALIZACJI PROJEKTU

Monitorowanie realizacji projektu odbywać się będzie poprzez:

- uczestniczenie w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektu,

- bieżące analizowanie stanu bezpieczeństwa seniorów,
- ewaluację projektu na podstawie kwestionariuszy ankiet.

ZNACZENIE REALIZACJI PROJEKTU W ŚWIETLE PREWENCJI KRYMINALNEJ

Zasadniczym założeniem projektu pn. **Bezpieczne Życie Seniorów** jest zapobieganie zdarzeniom, których ofiarami są najczęściej osoby starsze poprzez:

- stworzenie systemu szkoleń seniorów w zakresie bezpiecznego zachowania się w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania,
- ograniczenie zachowań wiktymologicznych,
- uruchomienie Wojewódzkiego Centrum Informacji – przedsięwzięcia w siedzibie organizacji zrzeszającej seniorów np. przy Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Poznaniu, współpracującego z określonymi elementami wojewódzkich systemów szkoleń jak: Policja, psycholodzy oraz przedstawiciele instytucji współpracujących z osobami starszymi,
- przeprowadzenie ankietyzacji wśród osób uczestniczących w szkoleniach, na tej podstawie określenie stanu bezpieczeństwa seniorów i ich potrzeb, a także potrzeby i formy dalszej kontynuacji programu.

Zaplanowane przedsięwzięcie o charakterze edukacyjno-informacyjnym zakłada również podniesienie stopnia wiedzy, świadomości oraz umiejętności seniorów w zakresie bezpiecznych zachowań. Działania te powinny mieć wpływ na ograniczenie ilości zdarzeń z udziałem osób starszych.

Szerokie rozpropagowanie zarówno programu, jak również faktyczna realizacja przedsięwzięć przez szereg współpracujących podmiotów i instytucji powinno zapewnić wypełnienie zakładanych celów, a priorytetowe potraktowanie tej problematyki gwarantować będzie dostosowanie działań do potrzeb i zmieniającej się sytuacji.

W dalszej perspektywie – dla jeszcze większej skuteczności podejmowanych przedsięwzięć – należy uwzględnić powyższą problematykę w zakładanych i realizowanych priorytetach, jednocześnie włączając się w wieloletnie projekty i programy realizowane na szczeblu wojewódzkim i krajowym.

asp. Magdalena Piaszczyńska